

Meer dan een collectie

tekst Willem H. Smith
beeld RD, Henk Visscher

Uitgerekend in het Jaar van de Biodiversiteit dreigen in Wageningen en Amsterdam hortussen te verdwijnen. Professor Pieter Baas, voorzitter van de Stichting Nationale Plantencollectie (SNP), hoopt dat het gezond verstand spoedig zegeviert. „Het zou toch van de zotte zijn om voor elk plantje naar het oerwoud te vliegen?”

Zijn hele wetenschappelijke carrière stoelt op planten. Baas raakt over het belang van botanische tuinen dan ook niet snel uitgesproken. Toch benadrukt de emeritus hoogleraar plantensystematiek als eerste hun publieksfunctie. „Ze brengen jaarlijks ruim 600.000 mensen in aanraking met biodiversiteit. Met uiterst bescheiden middelen. Ook veel kinderen komen gratis of bijna voor nop binnen. De overheid realiseert zich nauwelijks de reikwijdte van deze kennisoverdracht.”

Vanzelfsprekend brengt de oud-directeur van het Nationaal Herbarium in Leiden de rol als „ark van Noach” te berde. „De flora wordt op allerlei fronten bedreigd. Juist in het DNA-tijdperk zijn botanische tuinen van onschatbare waarde als bewaarplaats van zeldzame planten. Bovendien wordt het oogsten in het wild steeds moeilijker vanwege internationale biodiversiteitsverdragen.”

Als voorzitter van de SNP, waarin een twintigtal Nederlandse botanische tuinen en arboreta de eenheid en kwaliteit van collectiebeleid onderling afstemt, maakt Baas zich ernstig zorgen over de ontwikkelingen in Wageningen.

In de ban

Nederlandse botanische tuinen die zijn aangesloten bij de Stichting Nationale Plantencollectie (SNP) wisselen geen planten meer uit met Wageningen Universiteit en Researchcentrum (WUR). De SNP-leden handelen, evenals Europese collega's, naar een gedragscode die de uitwisseling van planten beperkt tot een internationaal netwerk van erkende botanische tuinen. Door het afstoten van haar plantencollecties en het stoppen van het beheer is de universiteit geen collega-instelling meer, maar een derde partij. En met derden mogen vanwege het behoud van de biodiversiteit geen zaken worden gedaan. Het WUR-bestuur noemt de maatregel bizar.

Het universiteitsbestuur droeg in september 2009 het beheer van een deel van het kleine arboretum op De Dreijen (4,5 hectare) over aan stichting Utopa van zakenman Loek Dijkman. Het andere deel moet wijken voor de bouw van enkele honderden woningen. De opheffing van de hortussectie zet bovendien de unieke collectie heesters en sierbomen in het grotere arboretum Belmonte (21 hectare) op de Wageningse Berg op het spel.

De botanicus windt zich nog op over het opgevoerde argument dat beide plantencollecties geen betekenis meer hebben voor het actuele onderzoek en onderwijs. „Schande! En dat voor een universiteit die prat gaat op haar goede banden met de tuinbouw en de plantenveredeling. Ik heb

veel bewondering voor het vaak ambitieuze Wageningse bestuur, maar hier tast het volledig mis. De rector is nota bene botanicus! Het besluit getuigt van een zeldzame kortzichtigheid.”

Baas betwijfelt of de nieuwe beheerder op zijn taak berekend is. Om die reden acht hij het correct

dat SNP-leden met Wageningen geen planten meer uitwisselen (zie kader). „De collectie is meer dan een verzameling planten met naambordjes. Zij ontleent bovendien haar waarde juist aan de verbinding met wetenschappelijke kennis en kunde. Snijd je die link door, dan gooi je een inves-

tering van generaties te grabbel. Je mag zeker van een universiteit verwachten dat ze zorgvuldig omgaat met dit cultuurhistorische erfgoed. Door het staken van het wetenschappelijk beheer zet het bestuur het voortbestaan van een unieke verzameling levende planten op het spel.”

De arboreta van de landbouwstad beschouwt de Leidse wetenschapper als levende bibliotheken. „Veel bomen zijn 'ervaringsdeskundigen'. Zo hebben de oudste exemplaren op het gebied van klimaatverandering al heel wat meegemaakt.”

Het steekt hem dat uitgerekend een groene universiteit als de Wageningse beweert dat de tuinen niet meer relevant zijn voor wetenschappelijk onderzoek. „Je kunt als universiteit

Burgerprotest

Het Wageningse universiteitsbestuur kreeg een week geleden 1440 handtekeningen van verontruste burgers uit heel het land. De protestgroep (dedreijen.nl) pleit voor goed wetenschappelijk collectiebeheer van de arboreta op De Dreijen én de Wageningse Berg. Dat verhoogt eveneens de aantrekkelijkheid voor het publiek. Vijftig hoogleraren steunen het initiatief. Mocht de universiteit afwijzend reageren, dan stelt het actiecomité voor een stichting in het leven te roepen die bijvoorbeeld met het Geldersch Landschap de twee arboreta gaat beheren.

